Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)

den 4 juli 2024*

”Begäran om förhandsavgörande – Harmonisering av lagstiftning – Transport – Vägtransport – Direktiv 2014/31/EU – Tillämpningsområde – Icke-automatiska vågar för bestämning av massa hos fordon – Användning av vågar vid tillämpningen av nationella bestämmelser med straffrättslig karaktär”

I mål C-283/23 [Marhon] [i],

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour de cassation (Högsta domstolen, Belgien) genom beslut av den 26 april 2023, som inkom till domstolen den 2 maj 2023, i brottmålet mot

FB,

JL Sàrl

ytterligare deltagare i rättegången:

Procureur du Roi près le tribunal de première instance d’Eupen,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden T. von Danwitz, ordföranden på första avdelningen A. Arabadjiev (referent), tillika tillförordnad domare på sjätte avdelningen, samt domaren I. Ziemele,

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Belgiens regering, genom S. Baeyens, P. Cottin och C. Pochet, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

[i] Det förevarande målets namn är ett fiktivt namn. Det överensstämmer inte med det verkliga namnet på någon av parterna i målet.

– Tjeckiens regering, genom M. Smolek, T. Suchá och J. Vláčil, samtliga i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom J. Flett och G. Wils, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1, 2.3 och 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/31/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av icke-automatiska vågar (EUT L 96, 2014, s. 107, och rättelse i EUT L 13, 2016, s. 58).

2 Begäran har framställts i ett brottmål mot FB och JL Sàrl. Målet rör två brott som FB anklagas för att ha begått genom att ha framfört ett transportfordon, tillhörande JL, som översteg den högsta tillåtna vikten.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I skälen 4, 5 och 47 i direktiv 2014/31 anges följande:

”(4) Detta direktiv omfattar icke-automatiska vågar som inte redan finns på unionsmarknaden när de släpps ut på marknaden. Det betyder att det antingen är nya icke-automatiska vågar tillverkade av en tillverkare som är etablerad i unionen eller icke-automatiska vågar, oavsett om de är nya eller begagnade, som importerats från ett tredjeland.

(5) Medlemsstaterna bör ansvara för att skydda allmänheten mot oriktiga resultat vid vägning med icke-automatiska vågar när dessa används inom vissa tillämpningsområden.

…

(47) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att se till att icke-automatiska vågar på marknaden uppfyller krav som tillgodoser en hög skyddsnivå avseende allmänna intressen som omfattas av detta direktiv samtidigt som man säkerställer att den inre marknaden fungerar, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och det snarare, på grund av dess omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 [FEU]. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.”

4 I artikel 1, med rubriken ”Tillämpningsområde”, i detta direktiv, föreskrivs följande:

”1. Detta direktiv omfattar alla icke-automatiska vågar.

2. I detta direktiv särskiljs följande kategorier av användning av icke-automatiska vågar:

…

b) Bestämning av massa för beräkning av tull, taxa, skatt, bonus, vite, ersättning, gottgörelse eller liknande betalning.

c) Bestämning av massa vid tillämpning av lag eller förordning eller för sakkunnigutlåtande vid rättegång.

…

g) Alla andra användningar än de som anges i leden a–f.”

5 I artikel 2 i direktivet, som har rubriken ”Definitioner”, föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

1. *våg*: ett mätdon med vilket massan hos en kropp bestäms med hjälp av tyngdkraftens inverkan på kroppen; en våg kan också användas till att bestämma andra massrelaterade storheter, mängder, parametrar eller egenskaper,

2. *icke-automatisk våg* eller *våg*: en våg som kräver medverkan av en operatör vid vägningen,

3. *tillhandahållande på marknaden*: varje leverans av en våg för distribution eller användning på unionsmarknaden i samband med kommersiell verksamhet, mot betalning eller kostnadsfritt,

4. *utsläppande på marknaden*: första gången en våg tillhandahålls på unionsmarknaden,

…”

6 I artikel 3 i samma direktiv, med rubriken ”Tillhandahållande på marknaden och ibruktagande”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska säkerställa att endast vågar som uppfyller de tillämpliga kraven i detta direktiv tillhandahålls på marknaden.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att vågar inte tas i drift för ändamål enligt artikel 1.2 a–f om de inte uppfyller kraven i detta direktiv.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att vågar som tas i drift för ändamål enligt artikel 1.2 a–f fortsatt uppfyller de tillämpliga kraven i detta direktiv.”

7 Artikel 4 i direktiv 2014/31 har rubriken ”Väsentliga krav”. I första stycket i den artikeln föreskrivs följande:

”Vågar som används eller är avsedda att användas för de ändamål som anges i artikel 1.2 a–f ska uppfylla de väsentliga krav som anges i bilaga I.”

Belgisk rätt

8 I artikel 1 i arrêté royal du 12 octobre 2010 relatif à l'approbation, à la vérification et à l'installation des instruments de mesure utilisés pour surveiller l'application de la loi relative à la police de la circulation routière et des arrêtés pris en exécution de celle-ci (kunglig förordning av den 12 oktober 2010 om godkännande, kontroll och installation av mätdon som används för att övervaka tillämpningen av vägtrafiklagen och de förordningar som antagits för att genomföra denna lag (*Moniteur belge* av den 25 oktober 2010, s. 63130) (nedan kallad 2010 års kungliga förordning) föreskrivs följande:

”Om inte annat följer av annan lagstiftning som avser specifika vågar, är denna förordning tillämplig på vågar som används för att övervaka tillämpningen av vägtrafiklagen, som konsoliderades den 16 mars 1968, och de förordningar som antagits för att genomföra denna lag, och som direkt eller indirekt mäter, och vilka i denna förordning benämns ’vågar’.”

9 I artikel 1 i arrêté royal du 12 avril 2016 relatif aux instruments de pesage à fonctionnement non automatique (kunglig förordning av den 12 april 2016 om icke-automatiska vågar) (*Moniteur belge* av den 19 april 2016, s. 26487), med rubriken ”Syfte”, föreskrivs följande:

”Genom denna förordning införlivas [direktiv 2014/31].”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

10 Den 28 februari 2019 utförde den belgiska polisen en kontroll i Saint-Vith (Belgien) av ett fordon för transport av timmer tillhörande JL.

11 Den vägning som utfördes av polisen vid den kontrollen (nedan kallad vägningen) visade att fordonets vikt vida översteg den högsta tillåtna vikten på 20 856 kilogram.

12 FB, fordonets förare, åtalades följaktligen vid Tribunal de police d'Eupen, section Saint-Vith (Polisdomstolen i Eupen, avdelningen för Saint-Vith, Belgien), dels för godstransport på väg med hjälp av ett fordon vars totalvikt översteg den tillåtna totalvikten, dels för att, i egenskap av ansvarig för lastningen av en varutransport, ha gett instruktioner eller vidtagit åtgärder som medfört ett överskridande av den högsta tillåtna totalvikten och de största tillåtna dimensionerna. JL, som är FB:s arbetsgivare, åtalades i egenskap av civilrättsligt ansvarig.

13 Genom dom som meddelades den 2 februari 2021 frikände nämnda domstol FB på grund av att viktsedlarna avseende vägningen inte innehöll någon uppgift om den person som gjorde vägningen och inte heller om varumärket och serienumret på den våg som användes, vilket medförde att det inte gick att fastställa huruvida sedlarna faktiskt hänförde sig till den vågen.

14 Procureur du Roi (allmänna åklagaren, Belgien) överklagade denna dom till Tribunal de première instance d'Eupen, chambre correctionnelle (Förstainstansdomstolen i Eupen, brottmålsavdelningen, Belgien), som inte godtog FB:s och JL:s argument att vägningen hade genomförts i strid med 2010 års kungliga förordning.

15 Vidare fann nämnda domstol att vägningen inte reglerades av 2010 års kungliga förordning, utan av den bestämmelse varigenom direktiv 2014/31 har införlivats med belgisk rätt, nämligen den kungliga förordningen av den 12 april 2016 om icke-automatiska vågar.

16 Under dessa omständigheter dömde nämnda domstol, genom dom av den 23 mars 2022, bland annat FB till att betala böter och förverkande av rätten att framföra motorfordon under tre månader.

17 FB och JL överklagade denna dom till Cour de cassation (Högsta domstolen, Belgien), som är den hänskjutande domstolen. Denna domstol har påpekat att det, för att fastställa under vilka villkor vägningen borde ha genomförts, är nödvändigt att precisera tillämpningsområdet för direktiv 2014/31 och bland annat fastställa huruvida direktivet, såsom FB och JL har gjort gällande vid appellationsdomstolen, endast är tillämpligt vid vägning som utförs i samband med den kommersiella verksamhet som bedrivs av användaren av den aktuella icke-automatiska vågen.

18 Den hänskjutande domstolen har påpekat att det i artikel 1.2 c i direktiv 2014/31 föreskrivs att detta direktiv bland annat är tillämpligt på ”bestämning av massa vid tillämpning av lag eller förordning” och, i led g, vid ”alla andra användningar än de som anges i leden a–f”. Eftersom användningen av den icke-automatiska våg som är i fråga verkar omfattas av en av dessa kategorier, verkar denna bestämmelse således tyda på att vägningen omfattas av direktivets tillämpningsområde.

19 Den hänskjutande domstolen har dessutom betonat att det i artikel 3.2 och 3.3 i direktivet, vid hänvisningen till att dessa vågar tas i drift och de krav som de fortsatt ska uppfylla efter den tidpunkten, inte föreskrivs att vågarna nödvändigtvis måste användas i samband med användarens kommersiella verksamhet.

20 Vidare tyder titeln på direktiv 2014/31 på en snävare tolkning av direktivets tillämpningsområde, eftersom den hänvisar till harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om ”tillhandahållande på marknaden” av icke-automatiska vågar. En sådan hänvisning verkar tyda på att direktivet endast är tillämpligt i samband med kommersiell verksamhet som bedrivs av den som använder dessa vågar.

21 Enligt den hänskjutande domstolen talar även lydelsen i artikel 3.1 i direktivet, vilken rör medlemsstaternas skyldigheter när dessa vågar tillhandahålls på marknaden, i princip för en sådan tolkning av direktiv 2014/31. Definitionen av begreppet ”tillhandahållande på marknaden” i artikel 2.3 i direktivet tyder på att detta tillhandahållande ska ske i samband med kommersiell verksamhet som bedrivs av den som använder en icke-automatisk våg.

22 Mot denna bakgrund beslutade Cour de cassation (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Är artiklarna 1, 2.3 och 3 i [direktiv 2014/31] tillämpliga när rättsliga myndigheter eller polismyndigheter använder icke-automatiska vågar för bestämning av massa hos fordon vid tillämpning av en nationell lag eller förordning, som föreskriver straffrättsliga påföljder, och som – såsom artiklarna 41 § 3 led 1 och 43 § 3 led 1 i loi du 15 juillet 2013 relative au transport de marchandises par route et portant exécution du règlement (CE) n° 1071/2009 du Parlement européen et du Conseil, du 21 octobre 2009, établissant des règles communes sur les conditions à respecter pour exercer la profession de transporteur par route, et abrogeant la directive 96/26/CE du Conseil, et portant exécution du règlement (CE) n° 1072/2009 du Parlement européen et du Conseil, du 21 octobre 2009, établissant des règles communes pour l’accès au marché du transport international de marchandises par route [(lag av den 15 juli 2013 om godstransporter på väg och om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1071/2009 av den 21 oktober 2009 om gemensamma regler beträffande de villkor som ska uppfyllas av

personer som bedriver yrkesmässig trafik och om upphävande av rådets direktiv 96/26/EG och om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1072/2009 av den 21 oktober 2009 om gemensamma regler för tillträde till den internationella marknaden för godstransporter på väg) (*Moniteur belge* av den 18 februari 2014, s. 13108)], och artiklarna 21 första stycket led 5 och 35 led 4 i arrêté royal du 22 mai 2014 relatif au transport de marchandises par route [(kunglig förordning av den 22 maj 2014 om godstransporter på väg) (*Moniteur belge* av den 15 juli 2014, s. 53667)] – förbjuder att fordon vars uppmätta vikt överstiger den högsta tillåtna vikten tas i bruk?”

Prövning av tolkningsfrågan

23 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att EU-domstolen ska klargöra avgränsningen av tillämpningsområdet för direktiv 2014/31. Den hänskjutande domstolen vill i synnerhet få klarhet i huruvida direktivet är tillämpligt när icke-automatiska vågar inte används av en ekonomisk aktör i samband med kommersiell verksamhet, utan av rättsliga myndigheter eller polismyndigheter för bestämning av massa hos ett fordon vid tillämpningen av nationella straffrättsliga bestämmelser.

24 Även om den hänskjutande domstolen genom denna fråga vill få klarhet i tolkningen av flera bestämmelser i direktivet, framgår dess tillämpningsområde av artikel 1.1 i direktivet.

25 Tolkningsfrågan ska följaktligen omformuleras så, att den syftar till att få klarhet i huruvida artikel 1.1 i direktiv 2014/31 ska tolkas så, att direktivet är tillämpligt på icke-automatiska vågar när dessa vågar används av rättsliga myndigheter eller polismyndigheter för bestämning av massa hos ett fordon vid tillämpningen av nationella straffrättsliga bestämmelser.

26 Enligt fast rättspraxis ska vid tolkningen av en unionsbestämmelse inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (dom av den 18 april 2024, Citadeles nekustamie īpašumi, C-22/23, EU:C:2024:327, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

27 Domstolen påpekar för det första att tillämpningsområdet för direktiv 2014/31 ges en mycket vid definition i artikel 1.1 i direktivet. Enligt den bestämmelsen omfattar detta direktiv ”alla icke-automatiska vågar”.

28 Varken den användning som en icke-automatisk våg är avsedd för eller den omständigheten att användaren är en rättslig myndighet eller polismyndighet framstår således, mot bakgrund av lydelsen i den aktuella bestämmelsen, vara relevanta omständigheter, i den mening som avses i artikel 1.1 i direktiv 2014/31, för att avgöra huruvida den aktuella vågen omfattas av direktivets tillämpningsområde.

29 Detta konstaterande stöds för det andra av en undersökning av det sammanhang i vilket artikel 1.1 i direktiv 2014/31 ingår och av direktivets mål.

30 Det ska i detta hänseende inledningsvis påpekas att artikel 2.1 och 2.2 i direktivet definierar begreppet ”icke-automatisk våg” genom att bland annat hänvisa till den funktion som dessa vågar fyller, utan att det tas hänsyn till hur eller inom vilka områden vågarna används.

31 Det ska vidare påpekas att flera kategorier av användning av icke-automatiska vågar räknas upp i artikel 1.2 leden a–f i direktiv 2014/31.

32 Bland de kategorier som avses i artikel 1.2 återfinns i led b bestämning av massa för beräkning av tull, taxa, skatt, bonus, vite, ersättning, gottgörelse eller liknande betalning, samt i led c bestämning av massa vid tillämpning av lag eller förordning.

33 Användningen av en icke-automatisk våg, såsom den som är i fråga i det nationella målet, kan således omfattas av en av dessa två kategorier av användning som uttryckligen anges i direktiv 2014/31.

34 I artikel 1.2 g i direktivet fastställs dessutom en restkategori för användning av en sådan våg genom att ”alla andra användningar än de som anges i leden a–f” i artikel 1.2 föreskrivs däri. Härav följer att en icke-automatisk våg, även i de fall då den är avsedd att användas i andra syften än de som anges i artikel 1.2 a–f, omfattas av direktivets tillämpningsområde.

35 Vad därefter särskilt gäller vågar som tas i drift för ändamål enligt artikel 1.2 a–f i direktiv 2014/31, ska det erinras om att det enligt artikel 3.3 i direktivet krävs att medlemsstaterna säkerställer att dessa vågar fortsatt uppfyller de tillämpliga kraven i direktivet.

36 Det framgår emellertid av en analys av direktiv 2014/31 att det i direktivet inte uppställs något krav på att icke-automatiska vågar ska användas för kommersiella ändamål efter det att de tas i drift.

37 Vad för det tredje gäller syftet med direktiv 2014/31, framgår det av skäl 47 däri att detta är att se till att icke-automatiska vågar på marknaden uppfyller krav som tillgodoser en hög skyddsnivå avseende allmänna intressen som garanteras genom direktivet.

38 Såsom framgår av punkt 33 ovan skulle en sådan användning av dessa vågar som den som är aktuell i det nationella målet, med förbehåll för den hänskjutande domstolens bedömning, kunna omfattas av de kategorier av användning som uttryckligen beaktas i artikel 1.2 b och c i direktivet. Om dessa vågar eventuellt skulle undantas från direktivets tillämpningsområde enbart på grund av att de används av rättsliga myndigheter eller polismyndigheter vid tillämpningen av en straffrättslig bestämmelse, skulle detta innebära att dessa vågar, inom en av dessa kategorier av användning, skulle kunna släppas ut på marknaden utan att uppfylla de krav som är avsedda att säkerställa skyddet av allmänna intressen, vilket direktiv 2014/31 eftersträvar, och därigenom skada nämnda intressen.

39 Mot denna bakgrund ska frågan besvaras enligt följande. Artikel 1.1 i direktiv 2014/31 ska tolkas så, att direktivet är tillämpligt på icke-automatiska vågar när dessa vågar används av rättsliga myndigheter eller polismyndigheter för bestämning av massa hos ett fordon vid tillämpningen av nationella straffrättsliga bestämmelser.

Rättegångskostnader

40 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

Artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/31/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av icke-automatiska vågar

ska tolkas så,

att direktivet är tillämpligt på icke-automatiska vågar när dessa vågar används av rättsliga myndigheter eller polismyndigheter för bestämning av massa hos ett fordon vid tillämpningen av nationella straffrättsliga bestämmelser.

Underskrifter